

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput primum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

quod operis haudquaquam patiebatur ratio, neque ipse iniquis exclusus spatii potuisset; sed unde tamen excitari possint studiosi ad persequenda reliqua, & antiquitates sacras à profanis Historiis eruendas. Huic disputationi subiciemus alteram non dissimilis generis, qua reliquas Græcorum fabulas ex libris Mosis arcessitas esse & expressas evincemus. Indidem derivatos esse priscos earum prope omnium, quas dixi, gentium ritus complures demonstrabimus. Tum quæremus postmodum quomodo sacrorum Librorum notitiam habuerint Græci, quos Ebraicæ ac externarum linguarum rudes fere & imperitos fuisse constat, & an librorum Mosis interpretatio aliqua fuerit Alexandri ævo vetustior. Dehinc linguæ Ebraicæ, literarumque Samaritarum & Judaicarum originem perscrutabimur. Demum refellemus argumenta, quibus librorum Mosis oppugnari solet dignitas & γνησιότης. Ac tandem de depravationibus Pentateuchi paucis tractabimus.

CAPUT PRIMUM.

I. *Probatur Scriptorum sacrorum testimoniis γνησιότης librorum Mosis. II. Utrum solum Deuteronomium, an universum Pentateuchum in Templo Helcias Pontifex repperit.*

I. **N**unc ergo probemus consequentes proxime & continua serie ætates Libros illos, qui dicuntur esse Mosis, adscripsisse Mose, ac proinde ea ætate esse scriptos, qua scripti esse feruntur. Ac primum res à populo Dei gestas in literas retulisse Mosem liquet ex decimo septimo capite Exodi, in quo Amalecitanam victoriam jubet Mosem Deus scribere ob monumentum in libro. Mandata quoque à Deo accepta libris commississe ostendunt illa è vigesimo quarto libri ejusdem capite: *Scriptit autem Moyses universos sermones Domini: & paulo post: Assumensque volumen fœderis legit audiente populo: necnon & ista è tricesimo quarto: Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum, & cum Israël pepigi fœdus.* Deuteronomium vero à Mose primum, & deinde à Josua fuisse descriptum, clarissimis indicis testatum extat: sed hoc præcipue tricesimi primi capitis Deuteronomii: *Scriptit itaque Moyses Legem hæc, & tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi, qui portabant Arcam fœderis Domini, & cunctis Senioribus Israël, nempe ut ad latus Arce fœderis servaretur.* Tum eam septimo quoque anno publice prælegi fancit. Alio loco jubet Moses Regem Israëlitis olim præficiendum, Deuteronomium à Sacerdotibus Leviticæ tribus acceptum describere. Canticum præterea jussu Dei scribit Moses, atque id Israëlitas docet, ut habetur in postremis Deuteronomii capitibus. Frequentem hujus Deuteronomii usum, & latarum in eo legum custodiam commendat auctor libri Josuæ: ipsum vero Josuam in lapidibus Deuteronomium descripsisse narrat in monte Hebal, & populum hinc precipubus, inde diris devovisse, juxta traditum sibi à Mose præceptum in ipso Deuteronomio. Librum Justorum, qui capite decimo libri Josuæ laudatur, & libri secundi Regum capite primo, quidam putant esse librum Exodi; R. Selomoh ipsum Pentateuchum. Josuæ præterea, in libro ipsius nomine inscripto, mandata executus esse dicitur, quæcunque à Deo Mose tradita fuerant: quod ut accurate fieri posset, descripta esse oportuit. Id confirmatur in hoc Exodi: *Scribe hoc ob monumentum in libro, & trade auribus Josuæ: & ex isto libri Josuæ: Confortare igitur, & esto robustus valde, ut custodias & facias omnem Legem, quam præcepit tibi Moyses servus meus: ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram, ut intelligas cuncta quæ agis. Non recedat volumen Legis hujus ab ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut custodias & facias omnia quæ scripta sunt in eo.* Ex his sequitur Legem Mosis Josuæ temporibus scriptam extitisse: nec Legem solum secundam, quæ Deuteronomium est; sed priorem etiam, quæ posteriore amplior fuit, nam multa habuit prior Lex, quæ repetita non sunt in secunda. Atqui non posteriorem solum, sed priorem quoque descriptam habuisse Josuam necesse fuit, ut universis Mosis præceptis obtemperaret, & populum quoque in eorum obsequium flecteret: nam pars hæc præcipua fuit mandatorum Mosis. Itaque ante latum Deuteronomium Josuam præceptis instruit Moses, quæcunque ipse à Deo acceperat. Hæc enim leguntur capite Numerorum vicesimo septimo: *Fecit Moyses ut præceperat Dominus: Num. 27. 22, 23; cumque tulisset Josuæ, statuit eum coram Eleazaro sacerdote, & omni frequentia populi. Et impositis capiti ejus manibus cuncta replicavit, quæ mandaverat Dominus. Commemorantur quoque mandata Mosis in libro Judicum, his verbis: Dimisitque eos, ut in ipsis ex-* Judic. 3. 4. *periretur Israël, utrum audiret mandata Domini, quæ præceperat patribus eorum per manum Moysi, an non.* Frequentior etiam horum mentio in libris Regum: velut cum in Arca 3. Reg. 8. 9.

Probatur Scriptorum sacrorum testimoniis γνησιότης librorum Mosis.
Exod. 17. 14.
Exod. 24. 4, 7.
Exod. 34. 27.

Deut. 31. 9, 10, 11, 25, 26.

Deut. 31. 19, 22.

Jos. 1. 8. & 23. 6.
Jos. 8. 31, & seq.

Jos. 10. 13.
2. Reg. 1. 18.

Jos. 8. 35, & 41. 15.

Exod. 17. 14.
Jos. 1. 7, 8.

Num. 27. 22, 23;

Judic. 3. 4.

3. Reg. 8. 9.

PROPOSITIO IV.

40

nihil aliud fuisse legitur quam Tabulas lapideas, quas in ea Moses reconderat ad montem Horeb. Et cum Amasias narratur interfectis patris sui percussoribus, a filiis eorum manum abstinuisse, morem gerens præcepto Mosis, quo patres luere noxas filiorum, vel filios patrum sancitur. Adde isthæc è secundo capite tertii Regum: *Observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis ejus, ut custodias ceremonias ejus, & præcepta ejus, & judicia, & testimonia, sicut scriptum est in Lege Moyfi, ut intelligas universa que facis: & hæc quoque è vicefimo primo capite quarti Regum: Si custodierint capite libri ejusdem: Similis non fuit ante eum Rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua, juxta omnem Legem Moyfi.* Paria his extant in Paralipomenis. Tale hoc è decimo sexto capite libri prioris: *Juxta omnia que scripta sunt in Lege Domini, quam præcepit Israël: & hoc quoque è decimo septimo capite posterioris: Docebantque populum in Juda, habentes librum Legis Domini: atque id etiam è vicefimo tertio capite sequente: Ut offerrent holocausta Domino, sicut scriptum est in Lege Moyfi: tum & illud è vicefimo quinto capite sequente: Cumque roboratum sibi videret imperiam, jugularit servos qui occiderant Regem patrem suum, sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in Lege Moyfi: Non occidentur patres pro filiis, neque filii pro patribus, sed unusquisque in peccato suo morietur.* Atqui hæc conceptis verbis extant in Deuteronomio. Plurima apud Esdram, qui fuit scriba velox in Lege Moyfi, Mosaica Legis mentio. Sic tertio capite: *Et surrexit Josue filius Josede, & fratres ejus, & edificaverunt altare Dei Israël, ut offerrent in eo holocaustata, sicut scriptum est in libro Moyfi viri Dei: sic sexto: Et statuerunt Sacerdotes in ordinibus suis, & Levitas in vicibus suis, super opera Dei in Ierusalem, sicut scriptum est in libro Moyfi.* Crebro etiam in libro Nehemix commemoratur Lex Mosis. Sic capite nono: *Et legerunt in volumine Legis Domini Dei sui quater in die: & capite sequenti: Ut ambularent in Lege Dei, quam dederat in manu Moyfi servi Dei: & paulo post bis in testimonium eadem Lex adducitur: in decimo tertio quoque capite: In die autem illo lectum est in volumine Moyfi, audiente populo: & inventum est scriptum in eo, quod non debeant introire Ammonites & Moabites in Ecclesiam Dei usque in æternum.* Quæ itidem ut alia in libris Mosis scripta leguntur. Præcipuum vero illud est, quod extat in eodem libro Nehemix, Esdram Mosaica Legis volumen prælegisse universæ Israëlitarum genti, & interpretationibus explanasse. Jam vero liber Psalmodum, quorum Mosem auctorem habent nonnulli, quid aliud est quam frequens Mosaicorum mandatorum iteratio? Psalmi præcipue, septuagesimus septimus, centesimus quartus, centesimus quintus, & centesimus tricentus quintus, totam Pentateuchi historiam ab initio repetunt. Testimoniis Mosaica Legis aliquoties utuntur Prophetæ, Baruchus, & Daniel. Meminit uterque dirarum, quibus impii devoentur in Lege Mosis. Sic præterea Baruchus secundo capite: *Sicut locutus es in manu pueri tui Moyfi, in die qua præcepisti ei scribere Legem tuam: & Daniel decimo tertio: Erudierunt filiam suam secundam Legem Moyfi.* Insigne & illud Malachix: *Mementote Legem Moyfi servi mei, quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israël, præcepta, & judicia.* Tobix conlanguineo suo Saram despondere se ait Raguel, *ut conjungeretur cognationi suæ, secundum Legem Moyfi.* Jesus Siracides eximio Mosem ornat elogio, creatumque esse ait Israëlitiçi populi legumlatorem: quod apud eum non semel legere licet. Plurima denique in Machabaicis libris Mosaici operis commemoratio: velut in septimo capite libri secundi: *Non obedio præcepto Regis, sed præcepto Legis, que data est nobis per Moysem:* quo capite & Cantici Mosis fit mentio, ex eoque testimonium quoddam profertur.

Utrum solum Deuteronomium, an universum Pentateuchum in Templo Helcias Pontifex repererit.

4. Reg. 22. & 23.
1. Par. 34. 74. & seq.
Joseph. Ant. l. 10. cap. 1. Ath. Epist. ad Marc. Chrysof. Homil. 9. in Matth. 1. & Rom. 7.

II. Notabile vero imprimis illud est, quod habent Libri Regum, & Paralipomena, Helciam Pontificem, cum facta tecta Templi curaret, librum Legis, ipsa Mosis manu scriptum, ut indicare videntur Paralipomena, & Interpretes plerique volunt, in domo Domini reperisse: quem ad se missum cum Josias legisset, ejusdem jussu, universo populo audiente fuisse recitatum. Id ad omnes Mosis libros referendum manifesto censet Josephus, quod ad unicum Deuteronomium pertinere arbitrati sunt, Athanasius, Chrysofomus, & recentiores plerique: propterea, opinor, quod librum eundem ab Helcia repertum fuisse crediderunt, quem manu sua descriptum ad latus Arcæ Federis locari jusserat Moses, ut narratur Deuteronomii ipsius tricentimo primo capite; hunc autem, non totam Legem, sed Deuteronomium solum fuisse completum, multorum opinio est: & quod decimo septimo capite scriptum legitur de futuro Israëlitarum Rege: *Postquam sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium Legis hujus in volumine, accipiens exemplar à Sacerdotibus Levitica tribus, & habebit secum, legetque illud omnibus diebus vite sue, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba, & ceremonias ejus, que in Lege præcepta sunt.* Huc accedit quod libri Josux capite octavo,

octavo, cum aram Domino extruit Josue in monte Hebal, factum hoc legitur, *sicut scriptum est in volumine Legis Moysi* cum id Deuteronomii vicesimo septimo capite, nec alio præterea Pentateuchi loco reperitur: & quod decimo quarto capite libri quarti Regum testimonium recitatur ex libro *Legis Moysi*, quod Deuteronomii vicesimo quarto capite, nec alibi usquam in Lege habetur: & quod in libro Nehemia arceri jubentur ab Ecclesia Dei Moabitæ, & Ammonitæ, prout lectum fuerat in *volumine Moysi*, quod non alibi quam Deuteronomii capite vicesimo tertio occurrit: & quod *hæc* aliquot è Lege Moysi depromuntur à Barucho, & Daniele, quas extra Deuteronomium frustra requiras. Eæ jam à me superius allatæ sunt. Verum & reliquos præterea Pentateuchi libros in latere Arce simul fuisse asservatos, & ab Helcia repertos, neque negat Auctor libri Regum, neque rationibus suis Tostatus conficit, quæ sunt ejusmodi, ut facile ex illis appareat positum fuisse in latere Arce Deuteronomium, non ut priores quatuor illinc fuisse exclusos nos fateri cogat: cum præsertim censeant Judæorum plerique, non Deuteronomium solum, sed & totam Legem in Arca à Mose fuisse inclusam. Visum id est Isâaco Abrabanieli, & R. Levi ben Gerfon. Plus aliquid legitur in Debarim rabba, nempe Mosem instante morte tredecim exemplaria Legis descripsisse, quorum duodecim in usum cederent duodecim tribuum, unum vero in Arca servaretur, ex quo reliqua emendari possent, si quæ forte iis labes inolevisset. Hæc retulit & amplexus est Maimonides, & ad eorum probationem usus est ipsis verbis Moysi: *Tollite librum istum, & ponite eum in latere Arce fœderis Dei vestri, ut sit tibi contra te in testimonium.* Hinc etiam occasionem habuisse videtur Epiphanius, alique post Epiphanium complures, ut crederent non Legem solum totam, sed & libros omnes Canonicos intra Arcam fuisse reconditos, cum inde Apocryphi secluderentur, quod vanum tamen est ac frivolum: nam in Arca solas fuisse Tabulas lapideas à Deo scriptas discimus ex libris Regum, & Paralipomenon: Lex autem fuit ad latus Arce exterius, quo & urna aurea mannae plena, & Aaronis virga: hoc est, si Jonathanem Paraphrasten Chaldaum audimus, בקופסא, in capsâ, ad latus dextrum Arce: vel si Gemaram Thalmudici libri שקלים, in גרוסקום, in גראוורניקום, hoc est, scrinio. Cum autem post Templi ædificationem, Tabernaculum, plurimæque Tabernaculi vasa & suppellectilem, in Templi ipsius Gazophylaciis fuisse reposita verisimile sit, illuc quoque illatam fuisse capsulam, Legis volumini recondendo destinatum, credere par est: quæ postquam diu illic neglecta & ignorata jacuit, tandem ab Helcia Pontifice reperta est. Quamobrem non in Arca Domini, sed in domo Domini repertum à se librum Legis prædicat Helcias, non fimeo infossum, ut conjectavit Chrysofomus, sed in capsula illa reconditum, quæ stante Tabernaculo fuerat ad latus dextrum Arce. Sed de his infra. Libet huc adjicere Arabum quorundam opinionem, qui tradunt Phinees quinque libros Legis, servatam Mannae portionem, Tabulas duas, virgam Moysi, & illam Aaronis quæ folia produxerat, in urnam aneam congestisse; tum vas plumbo obturatum clam abdidisse in spelunca, cui deinde inædificatum est Templum Salomonis. Ad testimonia vero illa è Deuteronomio depromta quod attinet, sciendum est fuisse Deuteronomium, velut compendiarium priorum Pentateuchi librorum explanationem, & Legis totius breviarium, in familiarem & quotidianam populi Israëlitiçi usum compositum. Id declarat ipse Moses cum ait initio Deuteronomii: *Capit Moyses explanare Legem & dicere: Dominus Deus noster locutus est ad nos in Horeb.* Prioris fœderis iterationem, & quasi novum fœdus fuisse significant illa è vicesimo nono capite Deuteronomii: *Hæc sunt verba fœderis, quod præcepit Dominus Moysi, ut feriret cum filiis Israel in terra Moab, præter illud fœdus quod cum eis pepigit in Horeb.* Atque hinc porro Liber ille dictus est Deuteronomium, secunda Lex; relata in literas itidem ut prima; quam primam Legem si quis à Mose scriptam ut secundam negare auserit, opprimetur hoc loco Exodi: *Scriptis autem Moyses universos sermones Domini.* Et deinde: *Assumensque volumen fœderis, legit audiente populo.* Atque ea sane à Deo ipso fuerat jam ante ex parte descripta: sic enim habetur in Exodo: *Dixit autem Dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem, & esto ibi, daboque tibi Tabulas lapideas, & Legem, ac mandata quæ scripsi, ut doceas eos.* At Deuteronomium cum esset Legis, ut dixi, velut Epitome, hinc illud præcipit Moses suspendi pro signo in manibus, inter oculos collocari, postibus domum adscribi, nocturna ac diurna manu versari, propter brevitatem nimirum & condiscendi facilitatem. Res itaque illic delibatas tantum, & quasi perstrictas animadvertere licet, quæ jam fuerunt enucleatius descriptæ. Quod autem tritior ejus esset & promptior usus, idcirco testimonia ex eo depromi solent; cum hominum esset eruditiorum, & accuratorem rerum notitiam quaerentium, tractatio reliquorum Librorum: ex quibus tamen non pauca itidem depromta videas in recentioribus Scripturæ sacre Libris. Cujusmodi est illud secundi Para-

in 1. Cor. 2.
Deut. 31. 9, 15,
24, 26.
Deut. 17, 18,
19.
Jof. 8. 31.
Deut. 27. 5, &
30.
4. Reg. 14. 6.
Deut. 24. 16.
1. Efdr. 11. 1.
Deut. 23. 5.
Bar. 1. 20. & 2.
2, 23.
Dan. 9. 11, 13.
& 11. 63.
Tostat. Quæst.
10. in 4. Reg. 22.
Abrab. in Deut.
31. 9, 16.
R. Levi ben
Gerf. ibid.

Maimon. Praef.
in Jad Chazac.
Deut. 31. 26.

Epiphani. De
pond. & mens.
cap. 4.

1. Reg. 8. 9.
2. Par. 5. 10.
Ebr. 9. 4.
Jonath. in
Deut. 31. 26.

4. Reg. 22. 8.
Chrysof. in
Matth. 2. Ho-
mil. 9. & in 1.
Cor. 2. Hom. 7.
Abulfarag.
Hist. Orient.
Dyn. 2.

Deut. 1. 5.

Deut. 29. 1.

Exod. 24. 4, 7.

Exod. 24. 12.

lipomenon: Immolaverunt autem Phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque, atque Levitæ tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini. Steteruntque in ordine suo juxta dispositionem, & legem Moysi hominis Dei. Et capite sequenti: Pars autem Regis erat, ut de propria ejus substantia offerretur holocaustum mane semper & vespere; Sabbatis quoque, & Calendis, & solennitatibus cæteris, sicut scriptum est in Lege Moysi. Et capite trigesimo quinto: Et immolatum est Phase, asperseruntque Sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocaustorum, & separaverunt ea, ut darent per domos, & familias singulorum, & offerrentur Domino, sicut scriptum est in libro Moysi. Et in Nehemias libro, capite decimo, plurima recensentur ex Lege Mosæica: quæ sane in Deuteronomio nusquam leguntur. Plura hujusmodi proferre possem, sed hæc sufficientiunt, & ad reliqua properandum est.

CAPUT SECUNDUM.

I. Probatur aliorum Scriptorum testimoniis veteris librorum Moysi: II. Sanchoniatis, III. Homeri, & Hesiodi, IV. Pentateuchi Samaritani, V. Thaletis, VI. Solonis, VII. Pythagore, VIII. Anaxagore, IX. Hellanici, X. Charonde, XI. Socratis, XII. Theopompi, & Theodectis, XIII. Platonis, XIV. Ægyptiacarum Mercurii Columnarum, quæ quid fuerint ostenditur; XV. Aristotelis, XVI. Hecatai, XVII. Eudoxi, XVIII. Berosi, XIX. Abydeni, XX. Demetrii Phalerei, XXI. Septuaginta Interpretum Scripturæ sacræ, & Aristæ, XXII. Ezeieli, XXIII. Manethonis, XXIV. Philochori, XXV. Aristobuli Judæi, XXVI. Polemionis, XXVII. Eupolemi, XXVIII. Demetrii Judæi, XXIX. Cleodemi, XXX. Theodoti, XXXI. Philonis Senioris, XXXII. Alexandri Polyhistoris, XXXIII. Apollonii Molonis, XXXIV. Castoris Rhodii, XXXV. Diodori Siculi, XXXVI. Chæremonis, XXXVII. Trogi Pompeii, & Justini, XXXVIII. Nicolai Damasceni, XXXIX. Ptolomei Mendesi, XL. Strabonis, XLI. Apionis, XLII. Philonis, Josephi, & Justini Tiberiensis, XLIII. Auctorum libri tertii, & quarti Esdræ, & tertii Machabeorum, XLIV. Juvenalis, XLV. Plutarchi, XLVI. Philonis Byblii, XLVII. Galeni, XLVIII. Ptolemæi Chæmi, XLIX. Taciti, L. Plinii, Apuleii, LI. Luciani, LII. Numenii, LIII. Longini, LIV. Porphyrii, LV. Trebellii Pollionis, LVI. Jamblichi, LVII. Juliani & Sabiti, LVIII. Helladii Besantinoi, LIX. Artapani, LX. Thalli, LXI. Histias, LXII. Lysimachi, LXIII. Poëmatis veteris Phocylidi adscripti, LXIV. Onkelosi, Jonathanis, Hierosolymitani Interpretis, Hagiographorum Paraphrastis, Syri Interpretis, Aquile, Theodotionis, Symmachi, Hierichuntine, & Nicopolitane Interpretationis.

Probatur
aliorum Scri-
ptorum testi-
monii veteris
librorum
Moysi:

Sanchoniato-
nis,
Porphyrii, apud
Euseb. De
prep. Evang.
libr. 1, & 10.

I. **E**X superioribus, ni fallor, satis luculenter demonstratum est, quam perpetua, jam inde à Moysi ævo, & certa Libris ejus constiterit auctoritas: quam si externis jam confirmare libet testimoniis, & aliorum Auctorum asciscere auxilia, qui vel Moysi ipsius, vel Mosæicarum scriptionum aliqua se notitia imbutos fuisse prodiderunt, à proximis Moysi temporibus, ad confirmatum jam in orbe Christianismo, clarius etiam Propositionis hujus veritas elucescet. Tam alte ergo repetitis disquisitionis hujus initiis, per consequentes ætates nostra decurret oratio.

II. Ac ordiemur primum à Sanchoniathone Berytio, antiquissimo Phœnicicarum rerum Scriptore, quem Trojanis vetustiore fuisse temporibus, & Moysi uno alterove sæculo recentiore, ex Phœnicie regum successione probari scribit Porphyrius. Hujus opus e lingua Phœnicum Græcè reddidit Philo Byblius, unde nonnulla excerptit Eusebius, & libris suis De evangelica preparatione intexit. Atque ea quidem talia sunt, ut attendenti appareat pleraque ipsum è Moysi fontibus in lacunas suas derivasse. Non est otii nostri rem accuratiori examine ventilare, & ab aliis jam hæc occupata provincia est. Id observandum nobis est quod tradidit Porphyrius, & est